

Wilhelminaschool Graaf van Limburg Stirumplein 1 Brummen (gemeente Brummen)

verkennend booronderzoek

BVA

bureau
voor
archeo
logie

Rapport 1631

BVA

bureau
voor
archeo
logie

Colofon

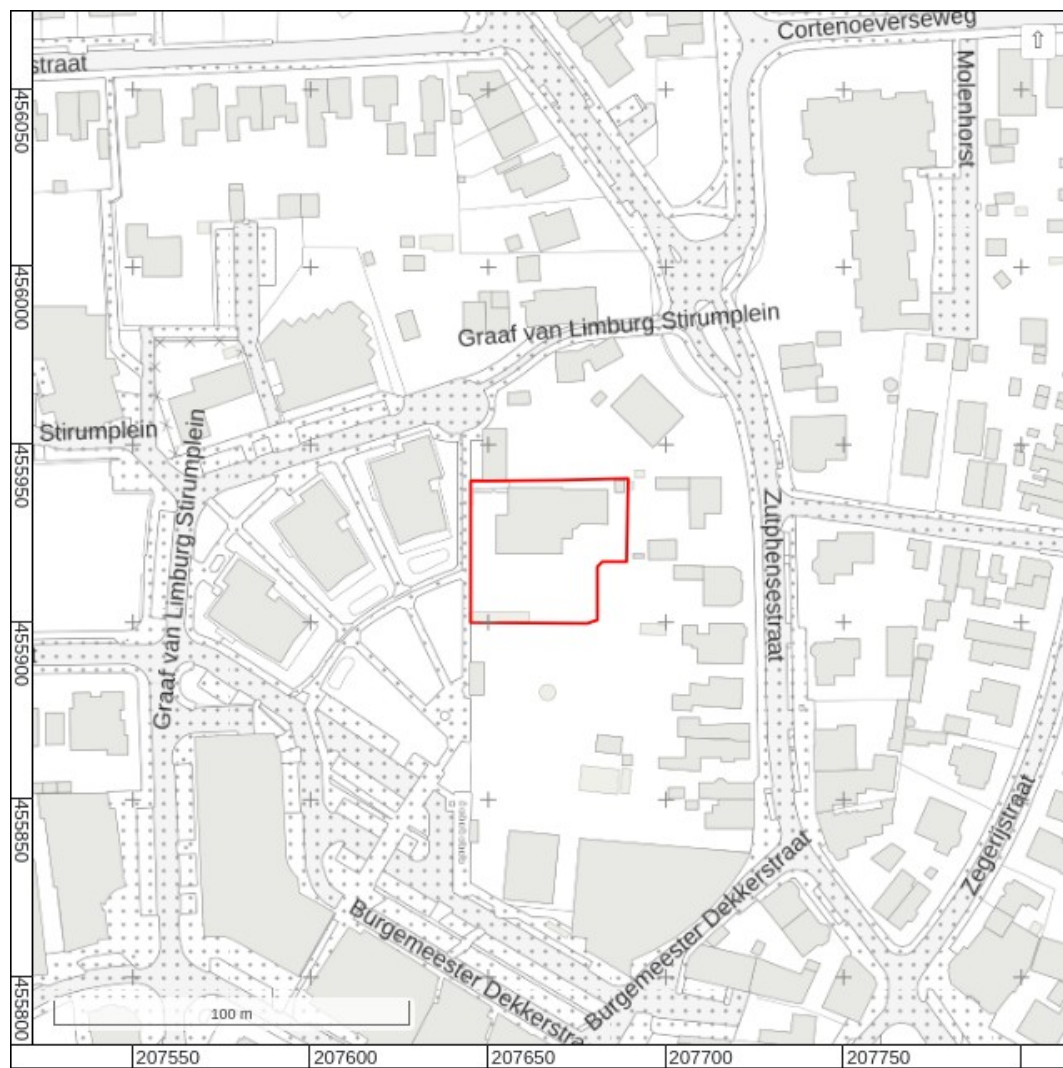
titel:	Wilhelminaschool, Graaf van Limburg Stirumplein 1, Brummen, gemeente Brummen: verkennd booronderzoek
serie:	Bureau voor Archeologie Rapport 1631
auteur(s):	C. de Jong (KNA prospector)
autorisatie:	A. de Boer (KNA senior prospector)
datum:	4 november 2025 (Definitief)
ISSN:	2214-6687
© Bureau voor Archeologie Koningsweg 244 Utrecht T 030 245 1895 E info@bureauvoorarcheologie.nl I https://www.bureauvoorarcheologie.nl	

BVA

bureau
voor
archeo
logie

Administratieve Gegevens.

Kenmerk	Waarde
Projectnummer	2024081901
Provincie	Gelderland
Gemeente	Brummen
Plaats	Brummen
Toponiem	Graaf van Limburg Stirumplein 1
Naam	Wilhelminaschool
Centrum locatie (m RD)	207.670; 455.920 (x; y)
Omvang plangebied	1.630 m ²
Omvang onderzoeksgebied booronderzoek	1.630 m ²
Kadastrale gegevens	kadastrale gemeentenaam: Brummen, sectie: G, nummer(s): 4460
ARCHIS onderzoeksmeldingsnummer	5838849001 (ABO)
Soort onderzoek	verkennend booronderzoek
Opdrachtgever	sab
Uitvoerder	Bureau voor Archeologie
Kaartblad	33G
(RO) kader onderzoek	Wijziging omgevingsplan
Periode van uitvoering veldwerk	26 september 2025
Bevoegde overheid	Gemeente Brummen
Deskundige namens bevoegde overheid	Regio-archeoloog Stedendriehoek E. Eimermann
Versie van het rapport	3_def
Beheer en plaats van documentatie	Digitale documentatie: ARCHIS en Datastation Archeologie

Figuur 1: Ligging van het plangebied (rode lijn).

Samenvatting

Bureau voor Archeologie heeft een verkennend booronderzoek uitgevoerd voor bouwwerkzaamheden aan het Graaf van Limburg Stirumplein 1 te Brummen.

De vraagstelling van het onderzoek luidt: hoe kan rekening gehouden worden met eventuele archeologische resten bij de voorgenomen ontwikkeling? Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van een wijziging van het omgevingsplan en voldoet aan de landelijke archeologische kwaliteitsnormen (KNA 4.2, protocol 4003).

Het doel van het onderzoek is het controleren van de aard en intactheid van de bodem, zodat een beslissing genomen kan worden over hoe met eventuele archeologische resten rekening moet worden gehouden bij de werkzaamheden.

Tijdens het booronderzoek zijn vijf boringen gezet tot in de schone ondergrond, met einddieptes tussen 170 en 310 cm -mv. Uit de boringen blijkt dat de natuurlijke ondergrond bestaat uit grofzandige fluvioperiglaciale afzettingen met leemlagen. In het noordwesten van het plangebied ligt hierop een mogelijke oude akkerlaag met bouwlanddek. In de rest van het plangebied is de bodem verstoord tot in de C-horizont.

In de top van de natuurlijke afzettingen in het westen en noordoosten van het plangebied kunnen archeologische sporen uit het Neolithicum tot en met de Middeleeuwen aanwezig zijn. De top van dit niveau ligt tussen 115 en 125 cm -mv (843 en 861 cm NAP). Mogelijk zijn onder de bebouwing de natuurlijke afzettingen nog deels intact. De bouwput ten behoeve van de nieuwe bebouwing zal niet dieper zijn dan 100 cm -mv. Dit is ondieper dan de bestaande funderingen en de top van de natuurlijke afzettingen. Hierdoor is de kans klein dat archeologische resten in de top van de natuurlijke afzettingen vergraven gaan worden.

In de potentiële akkerlaag in het noordwesten van het plangebied kunnen archeologische resten aanwezig zijn uit de IJzertijd tot en met Vroege Middeleeuwen. De top van dit niveau ligt op ongeveer 80 cm -mv. In deze akkerlaag en het bovenliggende bouwlanddek kunnen tevens resten van het 17^e eeuwse legerkamp aanwezig zijn. Gezien de ondiepe ligging van dit potentiële archeologische niveau, is het vermoedelijk grotendeels verploegd en is de kans klein dat archeologische sporen aanwezig zijn. In de akkerlaag en het bouwlanddek kunnen wel nog losse (metaal)vondsten aanwezig zijn. Gezien de aanwezigheid van ondergrondse infrastructuur in dit deel van het plangebied zijn deze niveaus waarschijnlijk gefragmenteerd. Hierdoor is de kans klein dat behoudenswaardige archeologische resten aanwezig zijn, die met de gangbare prospectiemethoden op te sporen zijn.

Bureau voor Archeologie adviseert het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling.

Dit onderzoek is met grote zorgvuldigheid uitgevoerd. Het is echter nooit uit te sluiten dat bij de graafwerkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen op plaatsen en dieptes waar die niet worden verwacht. Eventuele archeologische resten is men verplicht te melden bij de Minister van OCW in overeenstemming met de Erfgoedwet. In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de gemeente Brummen.

Inhoudsopgave

	Samenvatting.....	6
1	Inleiding.....	9
	1.1 Eerder uitgevoerd onderzoek.....	9
	1.2 Gespecificeerde verwachting.....	10
	1.3 Doelstelling en vraagstelling.....	12
2	Booronderzoek.....	13
	2.1 Methode.....	13
	2.2 Resultaten met bodemkundige en geologische interpretatie.....	14
	2.3 Archeologische interpretatie.....	15
	2.4 Waardering vindplaats(en).....	16
3	Conclusie.....	17
4	Advies.....	19
	4.1 Status en inhoudelijke afstemming bevoegde overheid.....	19
5	Literatuur.....	20
	Figuren.....	21
	Bijlage 1: Boorbeschrijvingen.....	30

Lijst met Figuren

1:	Ligging van het plangebied (rode lijn).	5
2:	Kaart van de IJssel tussen Arnhem en Deventer in 1629 (Van Berckenrode 1634). Het plangebied ligt ongeveer binnen het blauwe vlak.	21
3:	Kadastrale hulpkaarten, gemeente Brummen, Sectie G, archiefnummers 343 en 550 (Kadaster).	22
4:	Bouwtekening van de uitbreiding en verbetering van de Wilhelminaschool, situatie vóór 1952 (Erfgoed Centrum Zutphen 2024).	23
5:	Bouwtekening van de uitbreiding en verbetering van de Wilhelminaschool, situatie na 1952 (Erfgoed Centrum Zutphen 2024).	24
6:	Boorpuntenkaart met kabels en leidingen.	25
7:	Schematische weergave van de boringen.	26
8:	Boring 3.	27
9:	Boring 1.	27
10:	Opgeschaafde wand van de ontsluiting nabij boring 5.	28
11:	Bodemopbouw aan de Zutphensestraat, 100 m ten oosten van het plangebied (Van Rooij en Keunen 2012).	29

Lijst met Tabellen

1:	Coördinaten van de boringen.	34
----	------------------------------	----

1 Inleiding

Bureau voor Archeologie heeft een archeologisch onderzoek uitgevoerd voor de bouw van een appartementencomplex aan het Graaf van Limburg Stirumplein 1 te Brummen.

Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van een wijziging van het omgevingsplan.

De ligging van het plangebied is weergegeven in figuur 1. Vanwege het gemeentelijke archeologische beleid moet voor de beoogde ontwikkeling een archeologisch onderzoek worden uitgevoerd.

Het onderzoek is uitgevoerd onder certificaat BRL SIKB 4000,¹ in overeenstemming met de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 4.2), in het bijzonder het hoofdstuk "protocol 4003 inventariserend veldonderzoek overig". Het veldonderzoek is uitgevoerd volgens specificatie "VS03 Uitvoeren booronderzoek". Het onderzoek is gerapporteerd volgens specificatie "VS05 Opstellen standaardrapport IVO – O/P". Daarnaast is het onderzoek uitgevoerd volgens de richtlijnen van de gemeente Brummen (regio Stedendriehoek).²

Het onderzoek bestaat uit een booronderzoek in de verkennende fase. Met de bevindingen wordt aan het einde van het rapport een advies gegeven hoe bij het project rekening kan worden gehouden met archeologische waarden.

1.1 Eerder uitgevoerd onderzoek

Voor de beoogde ontwikkeling is een bureauonderzoek uitgevoerd waarbij een gespecificeerde archeologische verwachting is opgesteld. De bevindingen staan gerapporteerd in:³

De Jong, C., 2025: "*Wilhelminaschool, Graaf van Limburg Stirumplein 1, Brummen gemeente Brummen: bureauonderzoek*", Bureau voor Archeologie rapport 1505, Utrecht.

Uit het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied in het dekzandlandschap tussen de Oost-Veluwestuwwal en het IJsseldal ligt, op de overgang van een rug in het oosten naar een laagte in het westen.

Het dekzandlandschap kan bewoond zijn geweest vanaf het Laat-Paleolithicum. Het plangebied ligt nabij de historische kern van Brummen. De eerste vermeldingen van Brummen dateren uit de 8e tot 10e eeuw. In de 17^e eeuw ligt ter hoogte van het plangebied mogelijk een legerkamp (figuur 2). Aan het begin van de 19^e eeuw ligt het plangebied in een tuin. De voorganger van de huidige school wordt rond 1906 gebouwd (figuur 3). Het pand wordt in 1952 verbouwd (figuren 4 en 5). In 1986 wordt het schoolgebouw uitgebreid aan de noordoostkant. Hierna vinden weinig tot geen veranderingen meer plaats.

1 SIKB 2022b

2 Pape-Luijten 2019; Eimermann 2025

3 De Jong 2025a

Ter hoogte van de bebouwing is de bodem naar verwachting 85 tot 108 cm -mv verstoord. Buiten de bestaande bebouwing kan de bodem nog intact zijn en kunnen archeologische resten aanwezig zijn.

Het advies was om een verkennend booronderzoek uit te voeren om nader te bepalen wat de aard en intactheid van het bodemprofiel is. De gemeente onderschrijft dit advies.⁴

1.2 Gespecificeerde verwachting

De gespecificeerde verwachting komt uit het eerder uitgevoerde bureauonderzoek.⁵

Het plangebied ligt in het dekzandlandschap tussen de Oost-Veluwe stuwwal en het IJsseldal. Het plangebied ligt op de overgang van een rug naar een laagte. In de top van het dekzand heeft zich mogelijk een podzolgrond gevormd, die afgedekt wordt door een plaggendeck van minimaal 30 cm dik.

Het dekzandlandschap kan bewoond zijn geweest vanaf het Laat-Paleolithicum. Op basis van onderzoeken uit de omgeving, waarbij plaggendecken en humeuze dekken aanwezig zijn, worden echter geen archeologische resten uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum verwacht. Het plangebied ligt ongeveer 100 m ten noordwesten van de historische kern van Brummen. De eerste vermeldingen van Brummen dateren uit de 8^e tot 10^e eeuw.

In de 17^e eeuw ligt ter hoogte van het plangebied mogelijk een legerkamp. Het staat op de 17^e eeuwse kaart vermeld als het 'Quartier van Graeff Jan' (figuur 2). Het legerkamp is gerelateerd aan een veldtocht in 1629, de 'inval van de Veluwe'. De veldtocht vond plaats tussen 21 juli en eind augustus van dat jaar.

Aan het begin van de 19^e eeuw ligt het plangebied in een tuin. De tuin hoort waarschijnlijk bij het herenhuis en voormalige gemeentehuis 'De Beelhorst', die 10 m ten noordoosten van het plangebied staat. Mogelijk dateert het erf van vóór 1800.

De tuin wordt in de jaren 80 van de 19^e eeuw opgedeeld. De voorganger van de huidige school wordt rond 1906 gebouwd. In 1986 wordt het schoolgebouw uitgebreid aan de noordoostkant. Hierna vinden weinig tot geen veranderingen meer plaats.

De verwachting wordt als volgt gespecificeerd:

1. *Datering*

In het plangebied kunnen archeologische resten aanwezig zijn uit het Neolithicum tot en met de Nieuwe tijd, waaronder resten van een legerkamp uit de 17^e eeuw.

2. *Complexiteit*

Er moet rekening gehouden worden met archeologische resten uit de periode van landbouwsamenlevingen en staatssamenlevingen gerelateerd aan bewoning, economie, infrastructuur, rituelen en begravingen. In het plangebied kunnen archeologische resten aanwezig gerelateerd aan een legerkamp uit de 17^e eeuw.

3. *Omvang*

⁴ Pape-Luijten 2024

⁵ De Jong 2025a

Archeologische resten gerelateerd aan bewoning uit de periode van de landbouwsamenlevingen kunnen worden beschouwd als vlakelementen met variabele omvang (klein tot groot). Eventuele resten van het 17^e eeuwse legerkamp (tenten, kookplaatsen, etc.) variëren in omvang, vermoedelijk tussen 5 en 25 m². Sommige complextypen kunnen zich ook als puntelementen manifesteren (begravingen, depots) of als lijnelementen (wegen, watergangen, percelering, greppels, omwalling).

4. *Diepteligging*

De top van het archeologische sporenniveau wordt verwacht onder een humeus dek van minimaal 30 cm dik. Archeologische resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd kunnen in het humeuze dek aanwezig zijn. Uit archeologisch onderzoek ten westen en oosten van het plangebied ligt de top van het potentiële archeologische niveau dieper dan 70 cm -mv.⁶ Mogelijk geldt dit ook voor het plangebied.

5. *Gaafheid en conservering (fysieke kwaliteit)*

Naar verwachting staat het grondwater (meer dan 200 cm) dieper dan het potentiële archeologische niveau. Dit betekent dat de conservering van organische artefacten waarschijnlijk slecht is.

Het gebied waar het legerkamp heeft gelegen, is mogelijk daarna regelmatig geploegd, ervan uitgaande dat het erna in gebruik is geweest als landbouwgrond of moestuin. Hierbij is de kans groot dat eventuele sporen van het kamp omgewerkt zijn. Indien het landgebruik al vanaf de 17^e eeuw tuin is, dan kan de verstoring beperkt zijn.

Over de gaafheid en conservering van eventuele sporen en artefacten zijn niet meer gegevens bekend.

6. *Locatie*

In het hele plangebied kunnen archeologische resten aanwezig zijn, al is de kans op archeologische resten ter hoogte van de bebouwing aanzienlijk kleiner door bodemverstoringen.

7. *Uiterlijke kenmerken (prospectiekenmerken):*

Uiterlijke kenmerken: Archeologische resten uit landbouwsamenlevingen kunnen bestaan uit sporen in de natuurlijke ondergrond zoals resten van beer- en/of waterputten of afvalkuilen, paalsporen en greppels. Daarnaast kunnen fragmenten aardewerk (urnen), crematieresten en inhumaties aanwezig zijn. Fragmenten hiervan kunnen door ploegwerkzaamheden ook in de bouwvoor of (als deze aanwezig is) bouwlanddek aanwezig zijn. Archeologische resten van staatssamenlevingen hebben vergelijkbare uiterlijke kenmerken, daarnaast moet (rekening gehouden worden met resten van steenbouw (fragmenten baksteen, uitbraaksleuven, metselwerk).

Prospectiekenmerken: Archeologische resten kenmerken zich door een sporenniveau. Dergelijke resten zijn het best te karteren door middel van een proefsleuvenonderzoek. Resten van het legerkamp kenmerken zich als een sporenniveau en vondstenspreiding in de bouwvoor en/of bouwlanddek. De meest geschikte methode voor het opsporen van deze resten is een proefsleuvenonderzoek. Vondstspredingen kunnen daarnaast gekarteerd worden aan de hand van een karterend booronderzoek gecombineerd met metaaldetectie en/of een zeefstrategie.

⁶ De Jong 2023; Van Rooij en Keunen 2012

8. Mogelijke verstoringen

Ter hoogte van de bebouwing is de bodem tot ongeveer 108 cm -mv verstoord (onderkant fundering). Ter hoogte van de aanbouw uit 1986 is de bodem tot minimaal 85 cm -mv verstoord.

Langs de west-, noord- en ooststrand van het plangebied zijn hoogteverschillen tot maximaal 20 cm zichtbaar. Dit wijst op menselijk ingrijpen (ophoging, afgraving, egalisatie).

1.3 Doelstelling en vraagstelling

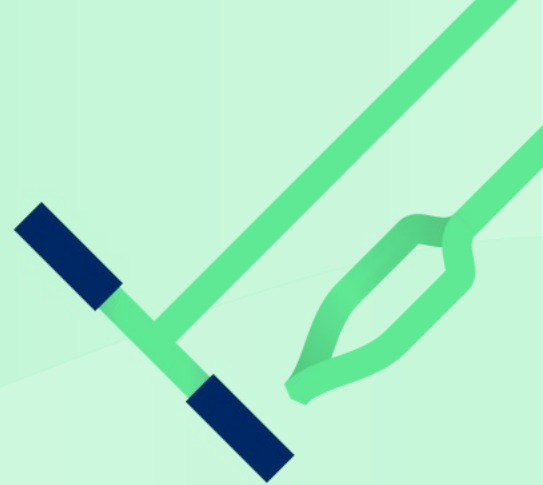
Het doel van inventariserend veldonderzoek (IVO landbodems) in het algemeen is het aanvullen en toetsen van de gespecificeerde archeologische verwachting, zoals geformuleerd in het bureauonderzoek. Het doel van dit veldonderzoek is in eerste instantie het controleren en verfijnen van de archeologische verwachting zodat een beslissing genomen kan worden over hoe met eventuele archeologische waarden rekening moet worden gehouden bij de voorgenomen werkzaamheden. Dit betreft de verkennende fase van het inventariserend veldonderzoek.

Deze methode is toegepast omdat nog onvoldoende informatie over de bodemopbouw beschikbaar is om te kunnen beslissen of en welk type karterend onderzoek eventueel uitgevoerd kan worden.

De volgende onderzoeksvragen zijn in dit onderzoek gebruikt:

1. *Wat is de aard (geologisch en bodemkundig) en intactheid (verstoringen) van het bodemprofiel?*
2. *Zijn potentiële archeologische niveaus aanwezig, en zo ja, wat is de aard, diepteligging en verbreiding daarvan?*
3. *Indien (mogelijk) archeologische resten aanwezig zijn:*
 - a. *Worden deze archeologische resten verstoord door de voorgenomen bodemingrepen? Zo ja, op welke wijze?*
 - b. *Welke maatregelen kunnen worden genomen om voldoende rekening te houden met deze archeologische resten?*
4. *Indien vervolgonderzoek nodig is: Welke methode(n), techniek(en) en strategie(ën) van Inventariserend veldonderzoek zijn hiervoor geschikt?*

het boor onderzoek

2 Booronderzoek

2.1 Methode

De werkwijze in het veld was als volgt:

Boortype

De boringen zijn gezet met een 7 cm Edelmanboor. Er is geen profielputje gegraven omdat de C-horizont dieper lag dan 70 cm -mv en het bodemprofiel goed te interpreteren was. Er was echter wel een toevallige ontsluiting. De wand daarvan is opgeschaafd en gefotografeerd.

Aantal

Er zijn vijf boringen gezet.

Diepte

De boringen zijn gezet tot in de schone grond. De einddieptes liggen tussen 170 en 310 cm -mv.

Verspreiding

De boringen zijn verspreid in het plangebied geplaatst.

Waarnemingswijze

Het sediment is met de hand bemonsterd en met het blote oog onderzocht door het te versnijden en te verbrokkelen. Archeologisch relevante lagen zijn gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 4 mm en het residu is gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische en eventuele recente indicatoren. De opgeboorde grond is

systematisch uitgelegd op een plastic zeil. Representatieve uitgelegde boorprofielen zijn gefotografeerd.

Classificatie bodemtextuur en archeologische indicatoren

De opgeboorde grond is beschreven op basis van de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1 (ASB 1.1), dit omvat NEN 5104.⁷

Locatie bepaling

De X en Y coördinaten van de boringen zijn bepaald ten opzichte van de lokale topografie.

De Z coördinaat is na afloop van het veldwerk bepaald aan de hand het AHN.⁸

De gegevens zijn digitaal in het veld geregistreerd. Het veldwerk is uitgevoerd op 26 september 2025 door C. de Jong (KNA Prospector) en A.G.J. Mommen (junior archeoloog).

Plan van Aanpak

Voorgaand aan het veldwerk is een plan van aanpak opgesteld.⁹ Het plan van aanpak is ter kennisgeving doorgestuurd naar de deskundige van de bevoegde overheid (E. Eimermann). Het Plan van Aanpak is geregistreerd in ARCHIS3.

2.2 Resultaten met bodemkundige en geologische interpretatie

De locaties van de boringen zijn in figuur 6 weergegeven. De boorgegevens staan in Bijlage 1. Met de gegevens is een schematische doorsnede gemaakt. Deze is weergegeven in figuur 7.

Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen die wijzen op een vindplaats. Er zijn geen vondsten verzameld.

Het grondwater stond tijdens het onderzoek dieper dan de maximale boordiepte.

Op basis van de textuur, kleur en bijmengingen kunnen de volgende pakketten worden onderscheiden, van boven naar onder:

Pakket 1: omgewerkte en/of opgebrachte grond

In vier van de vijf boringen bestaat de bovenste 115 tot 290 cm van de bodem uit een heterogeen pakket sterk zandige klei, zwak tot matig siltig zand en zwak zandige leem. Het bodemmateriaal is humusloos tot matig humeus. De opbouw van dit pakket verschilt per boring (figuur 8 en 10). In boring 1 is het pakket 40 cm dik. In het pakket zijn baksteenspikkels, kachelgrit, modern vensterglas, houtskoolspikkels en kalkmortel aangetroffen.

De top van het pakket ligt onder tegels, tussen 976 en 954 cm NAP.

⁷ Bosch 2008

⁸ Actueel Hoogtebestand Nederland 2023

⁹ De Jong 2025b

Pakket 2: bouwlanddek en/of akkerlaag

In boring 1 in het noordwesten van het plangebied, ligt onder het opgebrachte pakket een grijsbruin pakket dat naar onder toe lichter wordt (figuur 9). Het bodemmateriaal bestaat uit zwak humeus, matig siltig, matig fijn zand. In de top van het pakket zijn baksteenspikkels, glas, kachelgrit en een fragment van een kleipijp aangetroffen. Op basis van de bijmengingen, humusgehalte en kleur wordt het pakket geïnterpreteerd als een bouwlanddek met aan de onderkant een mogelijk oude akkerlaag.

Het pakket is 70 cm dik. De top van het pakket ligt op 45 cm -mv (931 cm NAP). De overgang van het bouwlanddek naar de mogelijke akkerlaag ligt op ongeveer 80 cm -mv maar is diffuus.

Pakket 3: fluvioperiglaciale afzettingen

De natuurlijke afzettingen bestaan uit zwak tot matig siltig, matig grof tot zeer grof zand met zwak tot sterk zandige leemlagen. Op basis van de textuur worden de afzettingen geïnterpreteerd als fluvioperiglaciale afzettingen.

De top van het pakket ligt tussen 115 en 295 cm -mv (861 en 664 cm NAP).

2.3 Archeologische interpretatie

In de noordwesthoek (boring 1) is de bodem nog intact. De bodemopbouw is vergelijkbaar met die uit de onderzoeken ten noordwesten en oosten van het plangebied (figuur 11).¹⁰ Het bovenste antropogene pakket (bouwlanddek) dateert mogelijk in de (Late) Middeleeuwen en/of Nieuwe tijd. In de 17^e eeuw heeft rondom Brummen voor iets meer dan een maand een legerkamp gestaan. Vermoedelijk was dit een tentenkamp. Eventuele archeologische resten van dit kamp beperken zich waarschijnlijk tot het bouwlanddek en eventueel de onderliggende akkerlaag. Dit niveau is alleen in het noordwesten van het plangebied intact. De kans is groot dat eventuele sporen (deels) verploegd zijn, gezien de verwachte ondiepe ligging. Dit verklaart mogelijk waarom in de omgeving van het plangebied (nog) geen resten van het legerkamp zijn aangetroffen. In het bouwlanddek kunnen nog wel losse vondsten, zoals kogels, aanwezig zijn.

Alhoewel de bodem in het noordwesten intact is, liggen in deze zone wel de meeste kabels en leidingen (figuur 6). Het is dus aannemelijk dat het niveau met de akkerlaag gefragmenteerd is. Hierdoor is de kans klein dat hierin behoudenswaardige archeologische resten aanwezig zijn.

Het onderste antropogene pakket is bij de archeologische inspectie aan de Zutphensestraat geïnterpreteerd als een akkerlaag die in de IJzertijd tot Vroege Middeleeuwen gedateerd kan worden. Hierin en -onder kunnen archeologische resten aanwezig zijn. De top van de potentiële akkerlaag in het plangebied ligt op ongeveer 80 cm -mv. Dit is vergelijkbaar met de diepteligging aan de Zutphensestraat, namelijk 70 cm -mv.

In boringen 2 en 4 ligt de top van de C-horizont op een vergelijkbaar niveau als in boring 1 (115 tot 125 cm -mv). In deze boringen kunnen in de top van de C-horizont nog (afgetopte) sporen uit het Neolithicum tot en met de Middeleeuwen aanwezig

¹⁰ De Jong 2023; Van Rooij en Keunen 2012

zijn. Naar verwachting ligt de onderkant van de fundering op ongeveer 108 cm -mv. Dit betekent dat onder de bebouwing de natuurlijke afzettingen mogelijk nog intact zijn. De bovenliggende antropogene lagen zijn verstoord. Deze antropogene lagen hebben een andere textuur en samenstelling dan die van de akkerlaag en bouwlanddek en zijn daarom waarschijnlijk afkomstig van buiten het plangebied.

In de rest van het plangebied (midden en zuidoosten; boringen 3 en 5) is de bodem tot diep in de C-horizont verstoord en worden geen archeologische resten meer verwacht. Het is niet duidelijk waaraan de verstoring gerelateerd is.

2.4 Waardering vindplaats(en)

Het standaardrapport IVO-O bevat een waardering van vindplaatsen (waardestelling).¹¹ Er zijn echter geen vindplaatsen aangetroffen. Er is daarom geen waardering volgens specificatie VS06 opgenomen.

¹¹ SIKB 2022a

de conclusie

3 Conclusie

1. *Wat is de aard (geologisch en bodemkundig) en intactheid (verstoringen) van het bodemprofiel?*

De ondergrond in het plangebied bestaat uit grofzandige fluvioperiglaciale afzettingen met leemlagen. In het noordwesten van het plangebied ligt hierop een mogelijke oude akkerlaag met bouwlanddek. In de zuidwest- en noordoosthoek ligt de top van C-horizont op een vergelijkbare hoogte als in het noordwesten, al is de bovengrond verstoord. In de rest van het plangebied is de bodem verstoord tot diep in de C-horizont.

2. *Zijn potentiële archeologische niveaus aanwezig, en zo ja, wat is de aard, diepteligging en verbreiding daarvan?*

In de top van de natuurlijke afzettingen kunnen archeologische sporen uit het Neolithicum tot en met de Middeleeuwen aanwezig zijn. De top van dit niveau ligt tussen 115 en 125 cm -mv (843 en 861 cm NAP). Deze zone beperkt zich tot de westrand en noordoosthoek van het plangebied. Mogelijk zijn onder de bebouwing de natuurlijke afzettingen nog deels intact.

In de potentiële akkerlaag in het noordwesten van het plangebied kunnen archeologische resten aanwezig zijn uit de IJzertijd tot en met Vroege Middeleeuwen. De top van dit niveau ligt op ongeveer 80 cm -mv. Gezien de aanwezigheid van ondergrondse infrastructuur is dit niveau waarschijnlijk gefragmenteerd.

In het noordwesten van het plangebied kunnen tevens resten van het 17^e eeuwse legerkamp aanwezig zijn. Gezien de ondiepe ligging van dit potentiële archeologische niveau, is het vermoedelijk grotendeels verploegd en is de kans klein dat archeologische sporen aanwezig zijn. In de akkerlaag en het bouwlanddek kunnen wel nog losse (metaal)vondsten gerelateerd aan het legerkamp aanwezig zijn. Dit niveau is mogelijk gefragmenteerd.

3. *Indien (mogelijk) archeologische resten aanwezig zijn:*

- a. *Worden deze archeologische resten verstoord door de voorgenomen bodemingrepen? Zo ja, op welke wijze?*

De bouwput ten behoeve van de nieuwe bebouwing zal niet dieper zijn dan 100 cm -mv. Dit is ondieper dan de bestaande funderingen en de top van de natuurlijke afzettingen. Hierdoor is de kans klein dat archeologische resten in de top van de natuurlijke afzettingen vergraven gaan worden.

Alhoewel de bodem in het noordwesten van het plangebied intact is, is de kans klein dat behoudenswaardige archeologische sporen aanwezig zijn in het bouwlanddek en akkerlaag, gezien de beperkte oppervlakte en de verwacht fragmentatie.

- b. *Indien (mogelijk) archeologische resten aanwezig zijn: Welke maatregelen kunnen worden genomen om voldoende rekening te houden met deze archeologische resten?*

Alhoewel in het noordwesten van het plangebied in het bouwlanddek en onderliggende akkerlaag nog losse vondsten aanwezig kunnen zijn, zijn deze met conventionele prospectiemethoden moeilijk kosteneffectief op te sporen. Gezien de beperkte omvang van de zone met een intacte bodem, wordt vervolgonderzoek niet noodzakelijk geacht.

Ook in de rest van het plangebied worden aanvullende maatregelen niet noodzakelijk geacht.

4. *Indien vervolgonderzoek nodig is: Welke methode(n), techniek(en) en strategie(ën) van Inventariserend veldonderzoek zijn hiervoor geschikt?*

Niet van toepassing.

4 Advies

Bureau voor Archeologie adviseert het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling.

Dit onderzoek is met grote zorgvuldigheid uitgevoerd. Het is echter nooit uit te sluiten dat bij de graafwerkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen op plaatsen en dieptes waar die niet worden verwacht. Eventuele archeologische resten is men verplicht te melden bij de Minister van OCW in overeenstemming met de Erfgoedwet. In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de gemeente Brummen.

4.1 Status en inhoudelijke afstemming bevoegde overheid

De eerste versie dit rapport van 2 oktober 2025 is door de archeologisch deskundige van de gemeente beoordeeld.¹² Het rapport is hierop aangepast. De hieruit volgende opmerkingen zijn verwerkt in onderhavige versie van het rapport.¹³

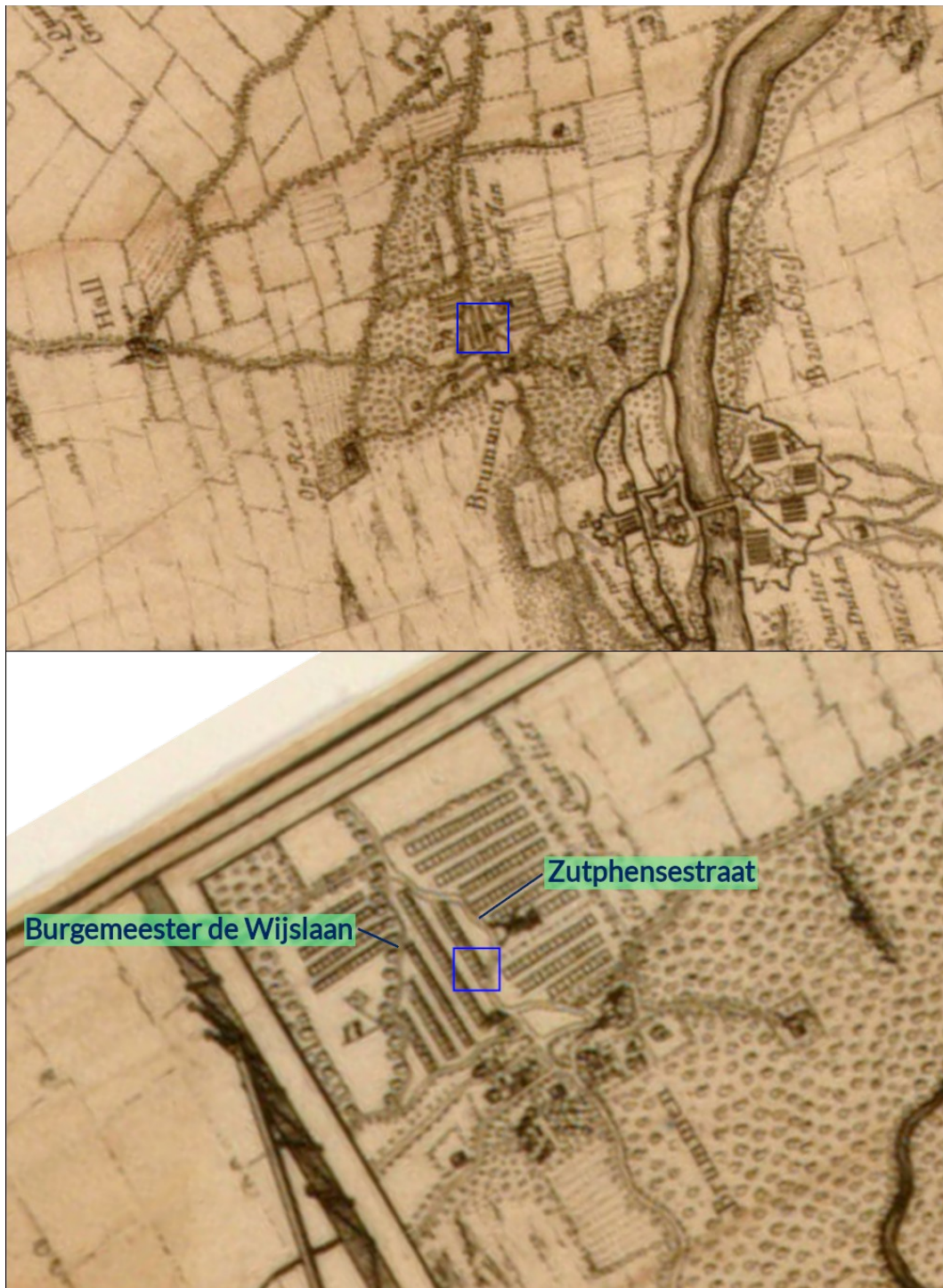
¹² Notities (E. Eimermann) via opdrachtgever, 9 oktober 2025

¹³ E-mail via opdrachtgever en persoonlijk contact E. Eimermann, 4 november 2025

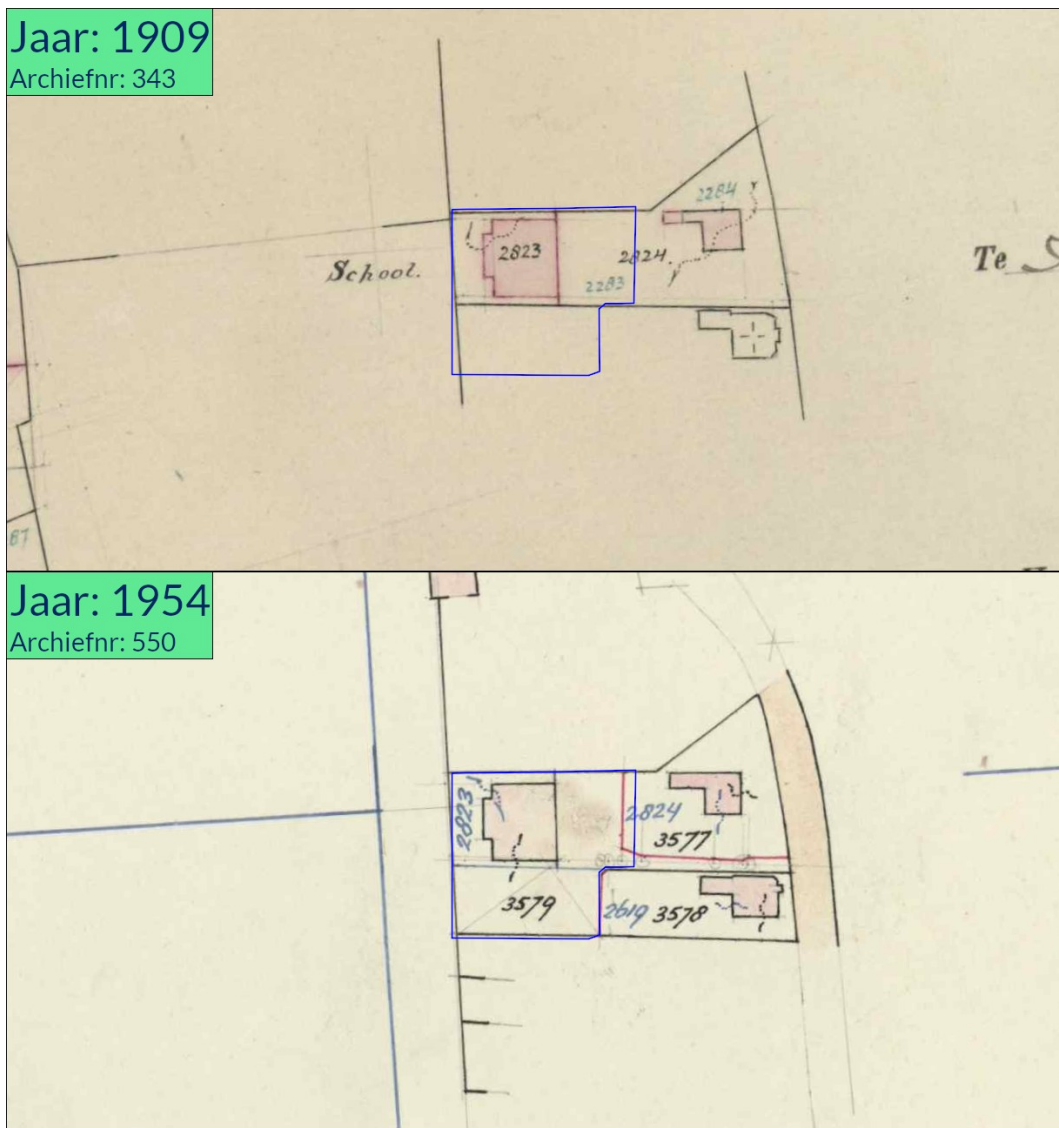
5 Literatuur

- Actueel Hoogtebestand Nederland. 2023. 'AHN4'.
<https://ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/>.
- van Berckenrode, C. F. 1634. '*Den Ysel-stroom van Arnhem tot beneden Deventer met een gedeelte van de Veluwe : nieuwe perfecte kaarte van d'Yselstroom met een gedeelte van De Veluwe...31 juli 1629*'.
<https://permalink.geldersarchief.nl/3E61E191B18841CA80C159EE011E80EC>.
- Bosch, H. J. A. 2008. '*Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1. Op basis van de Standaard Boorbeschrijvingsmethode 5.2*'. Deltares-rapport 2008-U-R0881/A.
- Eimermann, E. 2025. '*Aandachtspunten bij archeologisch onderzoek in de Regio Stedendriehoek (Brummen, Epe, Heerde, Lochem en Voorst)*'.
- Erfgoed Centrum Zutphen. 2024. '*E-loket Vergunningdossiers Erfgoed Centrum Zutphen*'.
<https://vergunningdossiers.erfgoedcentrumzutphen.nl/>.
- de Jong, C. 2023. '*Graaf van Limburg Stirumplein, Brummen, gemeente Brummen: bureau- en inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen in de verkennende fase*'. Bureau voor Archeologie Rapport 1357. Brummen: Bureau voor Archeologie.
- . 2025a. '*Wilhelminaschool, Graaf van Limburg Stirumplein 1, Brummen gemeente Brummen: bureauonderzoek*'. Bureau voor Archeologie Rapport 1505. Utrecht: Bureau voor Archeologie.
- . 2025b. '*Plan van Aanpak verkennend booronderzoek Graaf van Limburg Stirumplein 1, Brummen, gemeente Brummen*'. Bureau voor Archeologie.
- Kadaster. '*Kadaster Archiefviewer*'. <https://www.kadaster.nl/producten/onderwijs-en-studie/archiefviewer>.
- Pape-Luijten, H. G. 2019. '*Handreiking archeologisch bureau- en verkennend booronderzoek gemeente Brummen, Epe, Lochem en Voorst*'.
- . 2024. '*Selectiebesluit gemeente Brummen, Graaf van Limburg Stirumplein 1*'. Gemeente Brummen.
- van Rooij, T. P. en L. J. Keunen. 2012. '*Zutphensestraat-Cortenoeverseseweg, gemeente Brummen; archeologische inspectie*'. RAAP notitie 4079. RAAP Archeologisch Adviesbureau.
- SIKB. 2022a. '*BRL 4000: Beoordelingsrichtlijn Archeologie, versie 4.2, protocol 4003, Inventariserend Veldonderzoek (landbodems)*'. SIKB.
https://www.sikb.nl/doc/BRL4000/Protocol%204003%20Inventariserend%20VeldOnderzoek-lb%204_2.pdf.
- . 2022b. '*BRL 4000: Beoordelingsrichtlijn Archeologie, versie 4.2*'. SIKB.
https://sikb.nl/doc/archeo/BRL%20SIKB%204000%20Archeologie%204_2.pdf.

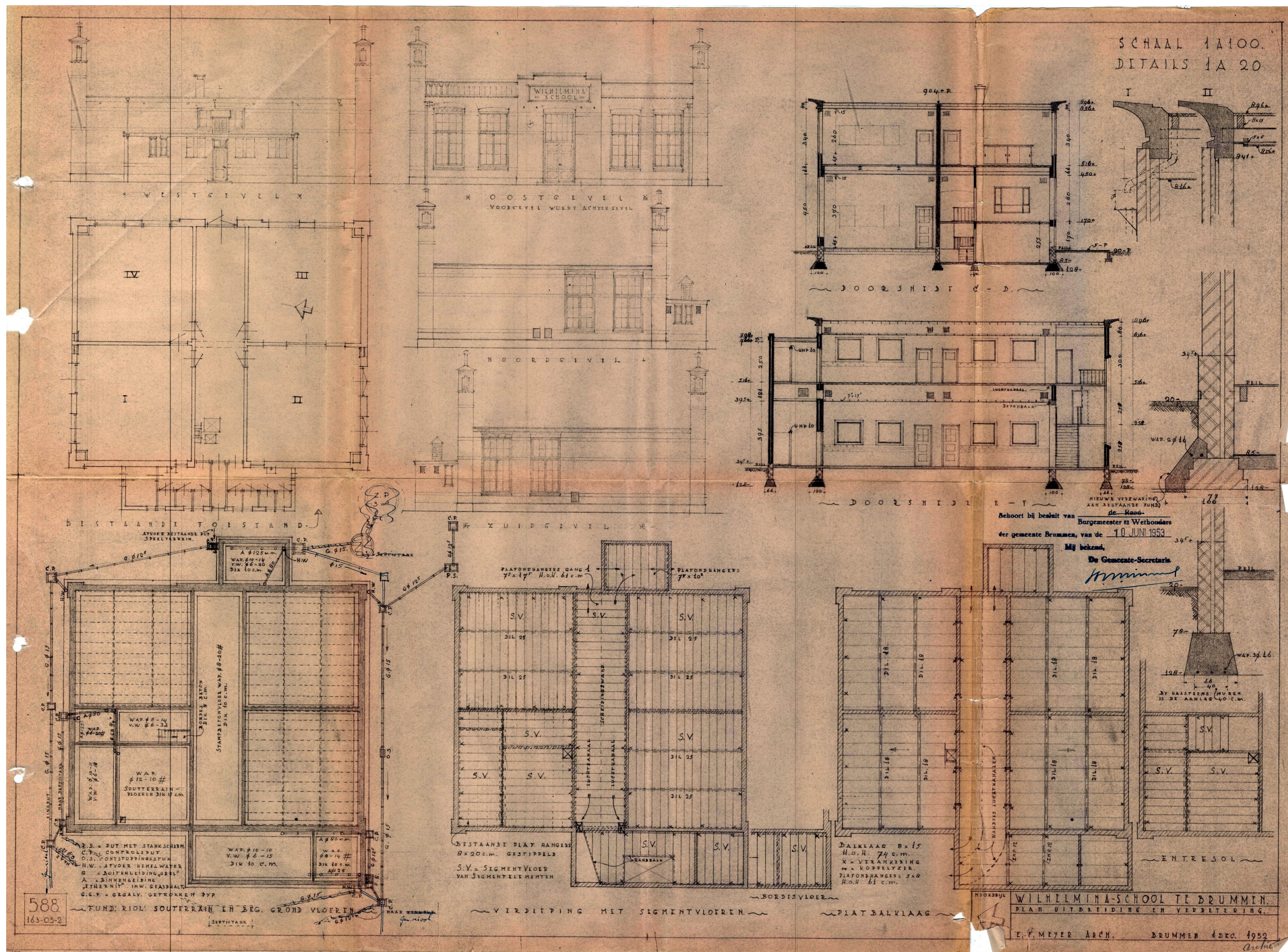
Figuren

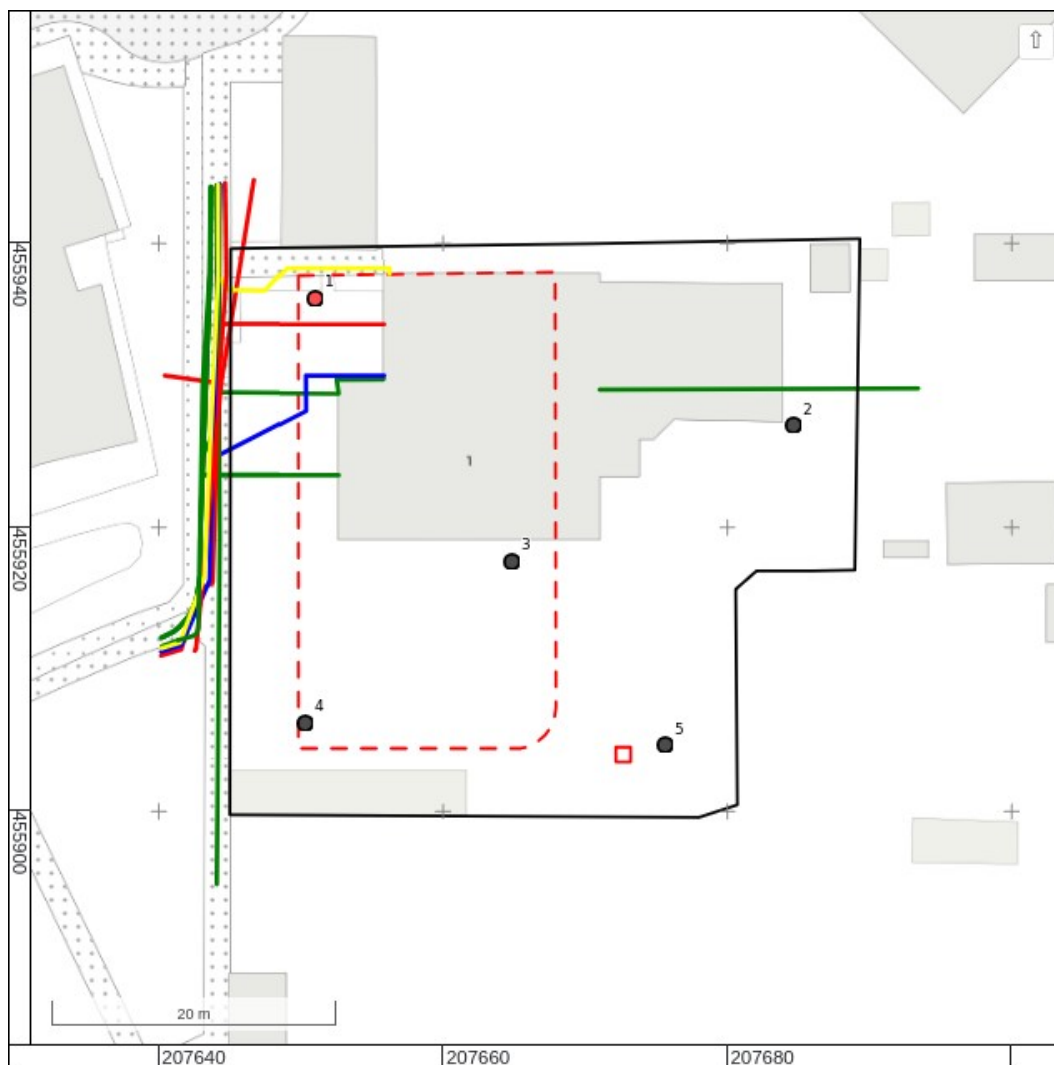
Figuur 2: Kaart van de IJssel tussen Arnhem en Deventer in 1629 (Van Berckenrode 1634). Het plangebied ligt ongeveer binnen het blauwe vlak.

Figuur 3: Kadastrale hulpkaarten, gemeente Brummen, Sectie G, archiefnummers 343 en 550 (Kadaster).

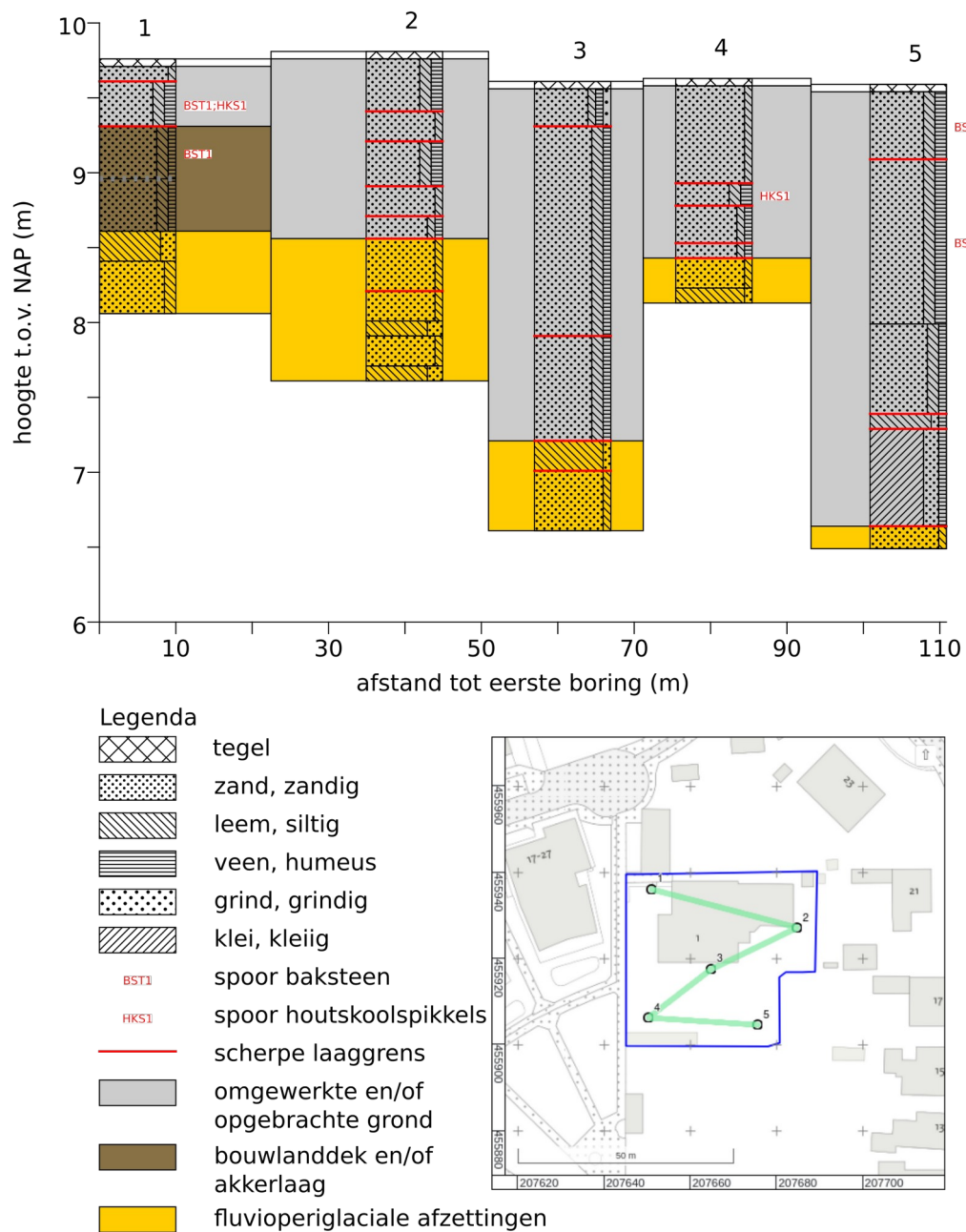

Figuur 4: Bouwtekening van de uitbreiding en verbetering van de Wilhelminaschool, situatie vóór 1952 (Erfgoed Centrum Zutphen 2024).

Eenheid	Toelichting
	Boorpunt met bodemverstoring tot in de C-horizont.
	Boorpunt met intacte bodemopbouw.
	Locatie toevallige ontsluiting.
	Nieuwe bebouwing.

Figuur 6: Boorpuntenkaart met kabels en leidingen.

Figuur 7: Schematische weergave van de boringen.

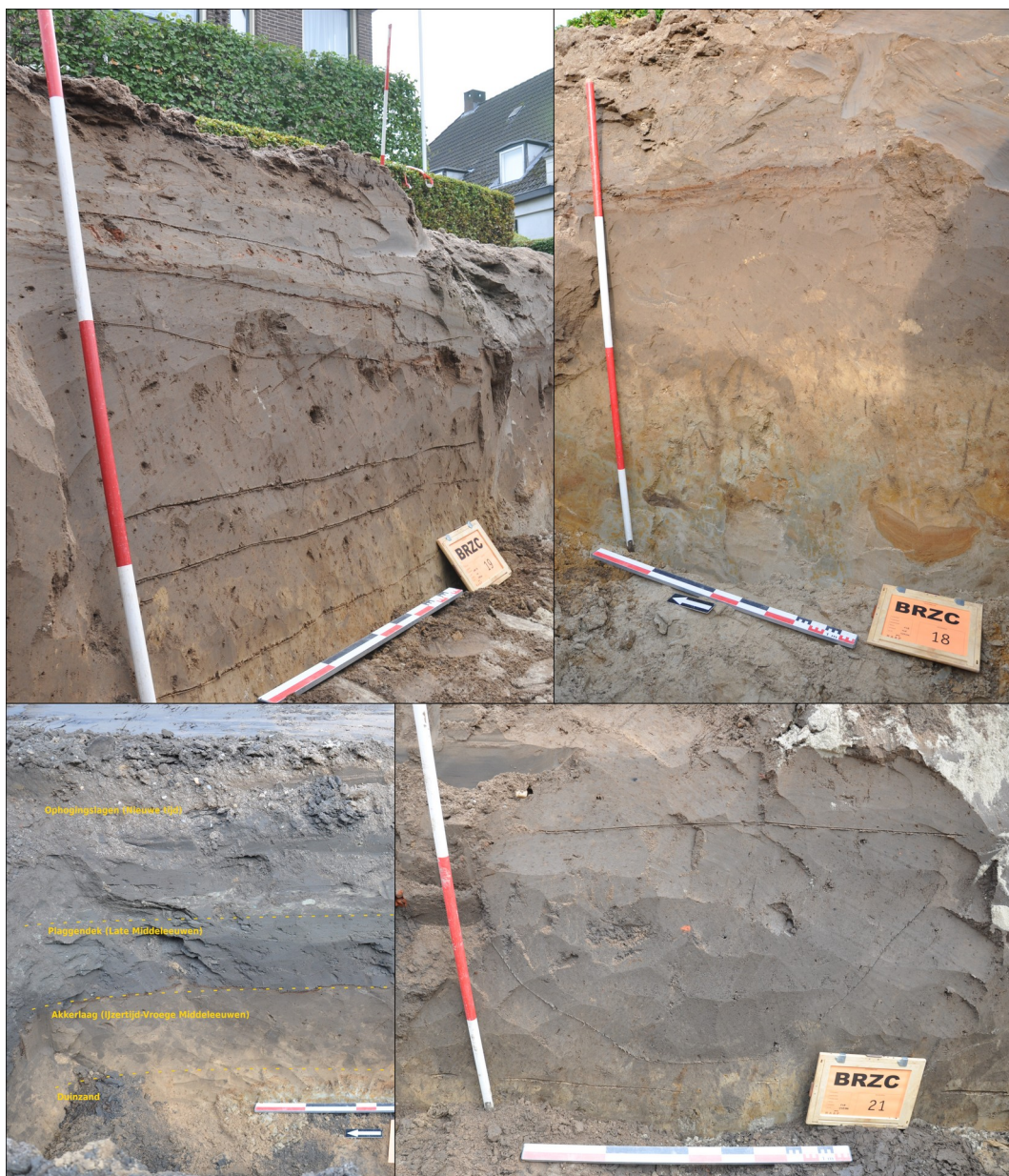
Figuur 8: Boring 3.

Figuur 9: Boring 1.

Figuur 10: Opgeschaafde wand van de ontsluiting nabij boring 5.

Figuur 11: Bodemopbouw aan de Zutphensestraat, 100 m ten oosten van het plangebied (Van Rooij en Keunen 2012).

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

nr.	grens grond		bijmenging	mediaan	kleur	munsell	kalk	nieuwvormingen	antropogene bijmengingen	interpretatie	overig
	cm-mv	boven onder									
1											beschrijver: C. de Jong; datum boring: 26-september-2025
	0	5 tegel									
	5	15 zand	zwak siltig	zeer grof	geel		kalkloos			omgewerkte en/of opgebrachte grond	matig grote spreiding; zand matig afgerond; basis scherp
	15	45 zand	matig siltig; matig matig humeus	matig grof	donker-bruin-grijs		kalkloos		spoor baksteen; spoor houtskoolspikkels	omgewerkte en/of opgebrachte grond	spoor donker-gele vlekken; matig grote spreiding; zand matig afgerond; basis scherp; kachelgrit; baksteenspikkels rood; glas vlak doorzichtig
	45	80 zand	matig siltig; zwak humeus	matig fijn	grijs-bruin	10YR4,5/3	kalkloos		spoor baksteen	bouwlanddek en/of akkerlaag	zeer grote spreiding; zand matig afgerond; basis diffuus; Baksteenspikkels rood en oranje; kachelgrit; doorzichtig glas; steel kleipijp
	80	115 zand	matig siltig; zwak humeus	matig fijn	licht-grijs-bruin	10YR5/4	kalkloos			bouwlanddek en/of akkerlaag	zeer grote spreiding; zand matig afgerond; basis geleidelijk
	115	135 leem	sterk zandig		licht-bruin-grijs	10YR7/4	kalkloos	spoor roestvlekken		fluvioperiglaciale afzettingen	basis geleidelijk; mogelijk klei
	135	170 zand	matig siltig	matig grof	licht-grijs		kalkloos	weinig roestvlekken		fluvioperiglaciale afzettingen	matig grote spreiding; zand matig afgerond
2											beschrijver: C. de Jong; datum boring: 26-september-2025
	0	5 tegel									
	5	40 zand	matig siltig	matig	bruin-grijs		kalkloos			omgewerkte en/of	zeer grote spreiding; zand matig afgerond;

nr.	grens grond cm-mv		bijmenging	mediaan	kleur	munsell	kalk	nieuwvormin gen	antropogene bijmengingen	interpretatie	overig
	boven	onder									
			matig humeus	grof						opgebrachte grond	basis scherp
40	60	zand	zwak siltig	zeer grof	licht-grijs		kalkloos			omgewerkte en/of opgebrachte grond	weinig grijze vlekken; matige spreiding; zand matig afgerond; basis scherp
60	90	zand	matig siltig; matig humeus	matig grof	donker-bruin-grijs		kalkloos			omgewerkte en/of opgebrachte grond	spoor donker-grijze vlekken; matig grote spreiding; zand matig afgerond; basis scherp; kalkmortel
90	110	zand	zwak siltig	matig grof	geel		kalkloos			omgewerkte en/of opgebrachte grond	spoor donker-grijze vlekken; matig grote spreiding; zand matig afgerond; basis scherp
110	125	zand	zwak siltig; zwak humeus	matig grof	licht-grijs-bruin		kalkloos			omgewerkte en/of opgebrachte grond	matig grote spreiding; zand matig afgerond; basis scherp
125	160	zand	zwak siltig	zeer grof	licht-geel		kalkloos	spoor roestvlekken		fluvioperiglaciale afzettingen	matige spreiding; zand matig afgerond; basis scherp
160	180	zand	zwak siltig	zeer grof	licht-geel		kalkloos			fluvioperiglaciale afzettingen	matige spreiding; zand matig afgerond; basis geleidelijk
180	190	leem	sterk zandig		licht-grijs-geel		kalkloos			fluvioperiglaciale afzettingen	basis geleidelijk
190	210	zand	zwak siltig	zeer grof	geel		kalkloos			fluvioperiglaciale afzettingen	matig grote spreiding; zand matig afgerond; basis geleidelijk
210	220	leem	sterk zandig		licht-grijs		kalkloos	weinig roestvlekken		fluvioperiglaciale afzettingen	
3											beschrijver: C. de Jong; datum boring: 26-september-2025
0	5	tegel									
5	30	zand	zwak siltig; zwak	zeer grof	bruin-grijs		kalkrijk			omgewerkte en/of opgebrachte grond	weinig gele vlekken; zeer grote spreiding; zand matig afgerond; basis scherp;

nr.	grens grond cm-mv		bijmenging	mediaan	kleur	munsell	kalk	nieuwvormin gen	antropogene bijmengingen	interpretatie	overig	
	boven	onder										
			grindig; zwak humeus								kalkmortel; roestige spijker	
	30	170	zand	matig siltig; zwak humeus	matig grof			kalkloos		omgewerkte en/of opgebrachte grond	matig grote spreiding; zand matig afgerond; basis scherp	
	170	240	zand	matig siltig; zwak humeus	matig grof			kalkloos		omgewerkte en/of opgebrachte grond	spoor donker-grijze vlekken; spoor gele vlekken; matig grote spreiding; zand matig afgerond; basis scherp; siltbrokken	
	240	260	leem	zwak zandig				kalkloos	spoor roestvlekken	fluvioperiglaciale afzettingen	zandlagen; basis scherp	
	260	300	zand	zwak siltig	zeer grof			kalkloos		fluvioperiglaciale afzettingen	matige spreiding; zand matig afgerond	
4											beschrijver: C. de Jong; datum boring: 26- september-2025	
	0	5	tegel									
	5	70	zand	zwak siltig	zeer grof			kalkloos		omgewerkte en/of opgebrachte grond	matig grote spreiding; zand matig afgerond; basis scherp	
	70	85	zand	matig siltig; matig humeus	matig grof			kalkloos	spoor roestvlekken	spoor houtskoolspikkels	omgewerkte en/of opgebrachte grond	spoor gele vlekken; matig grote spreiding; zand matig afgerond; basis scherp
	85	110	zand	zwak siltig; zwak humeus	zeer grof			kalkloos	spoor roestvlekken		omgewerkte en/of opgebrachte grond	zeer grote spreiding; zand matig afgerond; basis scherp; siltbrokken
	110	120	zand	zwak siltig; zwak humeus	matig fijn			kalkloos			omgewerkte en/of opgebrachte grond	matig grote spreiding; zand matig afgerond; basis scherp
	120	140	zand	zwak siltig	matig			kalkloos		fluvioperiglaciale	matig grote spreiding; zand matig afgerond;	

nr.	grens grond cm-mv		bijmenging	mediaan	kleur	munsell	kalk	nieuwvormin gen	antropogene bijmengingen	interpretatie	overig
	boven	onder									
				grof						afzettingen	basis geleidelijk
	140	150	leem zwak zandig		licht-geel-grijs		kalkloos	spoor roestvlekken		fluvioperiglaciale afzettingen	
5											beschrijver: C. de Jong; datum boring: 26-september-2025
	0	5	tegel								
	5	50	zand matig siltig; matig humeus	zeer grof	donker-bruin-grijs		kalkloos		spoor baksteen	omgewerkte en/of opgebrachte grond	weinig gele vlekken; zeer grote spreiding; zand matig afgerond; spoor kleibrokjes; basis scherp; baksteenfragment donkerrood modern
	50	160	zand matig siltig; matig humeus	zeer grof	donker-bruin-grijs		kalkloos		spoor baksteen	omgewerkte en/of opgebrachte grond	matig grote spreiding; zand matig afgerond; basis geleidelijk; kachelgrit; baksteenspikkels rood
	160	220	zand matig siltig; zwak humeus	matig grof	bruin-grijs		kalkloos			omgewerkte en/of opgebrachte grond	zeer grote spreiding; zand matig afgerond; basis scherp
	220	230	leem zwak zandig; zwak humeus		licht-grijs		kalkloos	spoor roestvlekken		omgewerkte en/of opgebrachte grond	weinig grijze vlekken; basis scherp
	230	295	klei sterk zandig; zwak humeus		grijs		kalkloos	spoor roestvlekken		omgewerkte en/of opgebrachte grond	spoor gele vlekken; basis scherp
	295	310	zand zwak siltig	zeer grof	geel		kalkloos	spoor roestvlekken		fluvioperiglaciale afzettingen	matige spreiding; zand matig afgerond

Tabel 1: Coördinaten van de boringen.

nr	X (m RD)	X (m RD)	Z (cm NAP)
1	207651	455936	976
2	207685	455927	981
3	207665	455918	961
4	207650	455906	963
5	207676	455905	959

BVA

bureau
voor
archeo
logie

© Bureau voor Archeologie
Koningsweg 244 Utrecht

030 245 18 95
info@bureauvoorarcheologie.nl
<https://www.bureauvoorarcheologie.nl>